

Centre d'Interpretació

del Rec Comtal i Història de Sant Andreu

(CIRCHSA)

PROCÉS PARTICIPATIU



Centre d'Estudis
IGNASI IGLÉSIAS

ceii.santandreu@gmail.com
<http://centreestudisignasiiglesias.blogspot.com.es/>

febrer 2019

CONTINGUTS

1. Introducció
2. Participació del CEI en el projecte CIRCHSA
 - a. 2016-2018
 - b. 2019
3. Proposta del CEI sobre la definició de continguts del CIRHSA
 - a. Rec Comtal
 - b. Història de Sant Andreu
4. Proposta del CEI sobre l'adequació dels espais en funció dels continguts i els recursos expositius del CIRHSA
5. Proposta del CEI sobre la dinamització cultural i ciutadana del CIRHSA

1. Introducció

El Districte Municipal de Sant Andreu de Palomar de l'Ajuntament de Barcelona projecta ja des de l'any 2016 crear un Centre d'Interpretació del Rec Comtal i d'Història de Sant Andreu de Palomar (CIRCHSA) al conjunt arquitectònic format per les cases del carrer del Pont números 2, 4, 6 i 8. Tot seguint els seus objectius fundacionals i una llarga trajectòria acreditada de recerca, defensa i difusió de la història i el patrimoni de Sant Andreu de Palomar i del Rec Comtal, el CEI va proposar el projecte al Districte la creació del CIRCHSA i ha estat disposat des del primer moment a col·laborar i assessorar científicament en la seva realització.

Aquest document té com a primer objectiu concretar les iniciatives portades a terme fins al febrer de 2019 pel CEI al respecte, i com a segon definir:

- les futures propostes del CEI sobre els continguts que hauria de tenir el futur CIRCHSA,
- la correspondència entre els espais arquitectònics que resultin de la remodelació arquitectònica prevista pel Districte i els continguts i els recursos expositius del Centre d'Interpretació,
- la dinamització cultural i ciutadana que el CIRCHSA hauria d'aconseguir sobre l'entorn social de Sant Andreu i Barcelona.

El contingut d'aquest document podrà ser utilitzar, de manera íntegra o parcial i en format paper o digital, per donar a conèixer la posició del CEI en el Procés participatiu que el Districte Municipal de Sant Andreu de Palomar té previst encetar sobre el futur CIRCHSA.

Sant Andreu de Palomar, gener de 2019

2. Participació del CEII en el projecte CIRCHSA. 2016-2018

El CEII al llarg del període 2016-2018 ha desenvolupat diversos estudis previs i actuacions per tal de fer veure la importància de crear un centre d'interpretació del Rec Comtal i de la Història de Sant Andreu a les cases del carrer de Pont i de dotar-lo de continguts. Cronològicament, són les següents:

– ***Informe de les cases del carrer del Pont.***

Febrer 2016. Autors Jordi Petit i Gil i Xavier Martín Vilà (CEII).

Entre altres aspectes aquest informe contenia:

- Una síntesi històrica general del Sant Andreu de Palomar com a context imprescindible
- Un detallat estudi històric del conjunt arquitectònic de les cases del carrer del Pont centrat en el segle XVIII i XIX en el que es fa referència a les circumstàncies de construcció de les cases, als propietaris de les mateixes, al valor patrimonial i històric de cadascuna i al seu estat de conservació aleshores.
- La proposta d'ús del CEII per al conjunt de les cases del carrer del Pont en dos àmbits: Centre d'interpretació de la història de Sant Andreu i espai arqueològic.

– ***El Centre d'Interpretació del Rec Comtal i de la Història de Sant Andreu de Palomar.***

Desembre de 2016. Autor Manel Martín Pascual (CEII)

Document de justificació sobre l'oportunitat i necessitat de crear un Centre d'Interpretació del Rec Comtal i la història de Sant Andreu a les cases del carrer del Pont. Aquest document recollia els següents aspectes:

- La localització estratègica del nord del Pla de Barcelona al llarg de la història.
- Diverses iniciatives de recuperació de la memòria del Rec Comtal.
- El Rec Comtal necessita i mereix un Centre d'Interpretació.
- El Centre d'Interpretació del Rec Comtal ha de localitzar-se a Sant Andreu de Palomar.
- La seu del Centre d'Interpretació del Rec Comtal han de ser les cases de carrer de Pont.
- El Centre d'Interpretació del Rec Comtal ha d'acollir també un centre d'interpretació de la història de Sant Andreu de Palomar.
- Línies bàsiques del contingut del Centre d'Interpretació del Rec Comtal i de Sant Andreu de Palomar.
- Responsabilitats del Centre d'Estudis Ignasi Iglésias en el futur Centre d'Interpretació.

– ***Passat, present i futur del Rec Comtal.***

Febrer 2018. Dissenyada pel CEII i produïda amb l'aportació de l'Ajuntament de Barcelona i Aigües de Barcelona. Consta de 20 plafons i un documental.

Exposició dedicada al Rec Comtal els continguts de la qual han de formar part del futur CIRCHSA. Ha estat exhibida en diversos indrets tots relacionats d'una manera o altra amb la séquia (Centre Cultural Can Fabra, Museu de Montcada i Reixach, Centre Cívic de la Sagrera, Casa de l'Aigua de Trinitat Nova, Centre Cultural la Farinera, Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, Centre Cívic de Trinitat Vella...). A banda del plànol introductori i les cartel·les de presentació, està estructurada en diferents àmbits:

- El CEII i el Rec Comtal en el que s'exposa la contribució que l'entitat ha fet al llarg dels seus 35 anys de vida en favor de la recerca, la defensa i la difusió de la història i la memòria de la mil·lenària séquia.
- El Rec Comtal, passat. Es presenta l'evolució històrica de la séquia des del seu antecedent, l'aqüeducte romà, fins a la darrera etapa d'abandonament i degradació a finals del segle XX.
- El Rec Comtal, present. S'ofereix una panoràmica sobre diversos elements que mantenen viu el Rec (la memòria col·lectiva, les restes arqueològiques, els fons documental de la Junta de regants, la riquesa ecològica, l'ús actual de les aigües i les entitats i institucions que vetllen pel patrimoni de la séquia).
- El Rec Comtal, futur. Es planteja una projecció del Pla Director de Rec Comtal, del Parc Arqueològic del Rec Comtal a Sant Andreu i del futur CIRCHSA.

3. Proposta del CEI sobre la definició de continguts del CIRHSA. 2019

a. Rec Comtal

Els continguts proposats pel CEI per a la secció del CIRHSA centrat en el Rec Comtal són els següents:

- Els 20 plafons i el documental de l'exposició *Passat, present i futur del Rec Comtal*.
- Els textos del CEI del catàleg de l'exposició *Passat, present i futur del Rec Comtal*.
- La pàgina web ja dissenyada pel CEI sobre el Rec Comtal.

b. Història de Sant Andreu

La proposta de continguts de la secció del CIRCHSA sobre la història de Sant Andreu en síntesi és aquesta:

	ÀMBIT	DESCRIPCIÓ INICIAL DE CONTINGUTS
1	EL MARC GEOGRÀFIC	– Cartografia inicial bàsica del territori del Sant Andreu històric (CIBSA) – Situació geogràfica, porta d'entrada del Pla de Barcelona – Descripció del relleu, cursos d'aigua, conca del Besòs...
2	PREHISTÒRIA EL MÓN PREROMA	– El Pla de Barcelona preromà – Elements d'època sobre la CIBSA – Troballes neolítiques i ibèriques a Sant Andreu
3	EL MÓN ROMÀ	– El Pla de Barcelona romà – Elements d'època sobre la CIBSA – Viles romanes, aqüeducte romà, vies romanes...
4	L'EDAT MITJANA	– El Pla de Barcelona medieval – Elements d'època sobre la CIBSA – Masies, Rec Comtal, nucli urbà inicial de Sant Andreu, vies medievals – La societat i l'economia del Sant Andreu medieval
5	ÈPOCA MODERNA	– El Pla de Barcelona en època moderna – Elements d'època sobre el CIBSA – Masies, Rec Comtal, evolució del nucli urbà de Sant Andreu – Guerra dels Segadors i Guerra de Successió a Sant Andreu – Els setges de Barcelona a Sant Andreu – La societat i l'economia del Sant Andreu en època preindustrial
6	ÈPOCA CONTEMPORÀNIA	– El Pla de Barcelona en època contemporània – Elements d'època sobre el CIBSA – Creixement industrial, urbà i demogràfic de Sant Andreu segles XIX i XX: les grans fàbriques, la parròquia de Sant Andreu, la Rambla, la Casa Bloc, els transports... – Entitats històriques anteriors a 1936 – Agregació a Barcelona. Sant Andreu, districte de Barcelona – Famílies notables de Sant Andreu del segle XIX

4. Proposta del CEI sobre l'adequació dels espais en funció dels continguts i els recursos expositius del CIRHSA

Des de la perspectiva del CEI, tot tenint presents els condicionats tècnics i econòmics o d'altre tipus que es puguin presentar en el procés de creació del CIRCHSA, són imprescindibles i irrenunciabls les següents consideracions sobre l'adequació de les cases del carrer del Pont com a seu del futur Centre d'Interpretació:

INTERVENCIIONS PROPOSADES	JUSTIFICACIÓ
CONTINUÏTAT DE LES FAÇANES	Per tal de mantenir la memòria de l'antic carrer del Pont, l'únic conservat amb cases d'època preindustrial al centre històric de Sant Andreu, és imprescindible mantenir l'actual continuïtat de les façanes dels números 2,4,6 i 8 del carrer del Pont.
CASA NÚMERO 2	- Cal mantenir i restaurar la seva façana. - Cal crear un sol espai expositiu a la segona planta amb la segona planta de la casa numero 4.
CASA NÚMERO 4	- La planta baixa i la façana s'ha de conservar i restaurar. - Històrica i patrimonial, la planta baixa de la casa número 4 és una peça única a Barcelona ja que conserva l'estructura d'una antiga casa preindustrial amb una habitació reservada per allotjar un oficial de guarnicions militars acantonades a Sant Andreu al segle XIX. - La planta baixa, conjuntament amb la número 6 pot permetre recrear el món rural preindustrial de la vila de Sant Andreu.
CASA NÚMERO 6	- Cal conservar i restaurar la planta baixa i el jardí posterior. - Conjuntament amb la planta baixa de la número 4 pot permetre recrear el món rural preindustrial de la vila de Sant Andreu.
CASA NÚMERO 8	S'ha de conservar la façana.
POSSIBLE AMPLIACIÓ POSTERIOR	- Cap a la zona posterior dels jardins d'Elisa García - Per complementar l'espai que calgui per els serveis tècnics i expositius: lavabos, escales, ascensor, sales expositives Rec Comtal i Història de Sant Andreu, possibles sales per exposicions temporals, actes puntals, espai didàctic...

5. Proposta del CEI sobre la dinamització cultural i ciutadana del CIRHSA

El futur CIRHSA ha de ser un espai obert a la ciutadania de Sant Andreu i de Barcelona i un centre capaç de generar dinàmiques de cohesió i participació social amb el Rec Comtal i la història de Sant Andreu com a eixos vertebradors.

Alguns dels criteris bàsics a seguir en el disseny i organització de les activitats de dinamització poden ser:

- a) Integració en la realitat social i cultural de Sant Andreu i de Barcelona
Caldrà aconseguir la complicitat i la col·laboració almenys de:
 - El teixit associatiu de Sant Andreu
 - Els centres educatius de primària i secundària de Sant Andreu
 - El comerç tradicional de Sant Andreu
 - Els altres espais de memòria històrica de Sant Andreu: Centre d'Interpretació del treball, Amics de la Fabra i Coats, Bon Pastor, La Maquinista...
 - Institucions culturals: Comissionat per a la Memòria, Servei d'Arqueologia de Barcelona, MUHBA, Arxiu Municipal de Barcelona
 - Les entitats i institucions que al llarg del recorregut del Rec Comtal es preocupen per la defensa, recerca i difusió de la memòria i el patrimoni de la sèquia: Museu de Montcada, Associació de Veïns de Can Sant Joan (Montcada), Arxiu Històric de Roquetes Nou Barris, Associació per la Recerca i la Divulgació de la Memòria Històrica de Trinitat Vella, Taller d'Història del Clot, Taller d'Història de la Barceloneta, Tot Història Associació Cultural...
- b) Diversitat del potencial visitant:
 - Amb la voluntat d'atendre el major nombre de persones possible, caldrà plantejar els continguts i les activitats de dinamització de manera oberta i multinivell per tal de satisfer les diverses expectatives dels futurs visitants amb edats, perfils i interessos diferenciats.
- c) A títol de mostra, s'enuncien algunes possible activitats de dinamització:

Visites teatralitzades per escolars i famílies	Vinculació amb grups de teatre de Sant Andreu Els continguts podrien ser elaborats pel CEI
Itineraris històrics amb temàtiques diverses com:	Ignasi Iglésias, Cementiri de Sant Andreu, Rec Comtal, Sant Andreu, 1640-1714, la Rambla, el Sant Andreu de la Segona República...
Materials interactius	Dins de la sala expositiva
Marxandatge	Reproduccions d'elements històrics, <i>Monopoli de Sant Andreu</i> ...
Tallers especialitzats adreçats a escolars i famílies	Didàctics Per edats diferents
Festes singulars	Sopar de productes tradicionals de SA. Vinculació amb el mercat, botigues Recuperació de peces musicals d'autors andreuencs: sardanes...
Petites exposicions temporals	Dedicades a efemèrides històriques a entitats de Sant Andreu, a oficis tradicionals...
Pàgina web	El disseny i continguts del Rec Comtal està elaborat al web i s'ha previst completar-lo amb la història de Sant Andreu.